

DIAGNOZA |
plus

Kogo chroni lockdown: ekspozycja na zarażenie w pracy w trakcie pandemii

W oparciu o wyniki badania D+
z okresu 2 lutego - 27 lutego 2021 r.

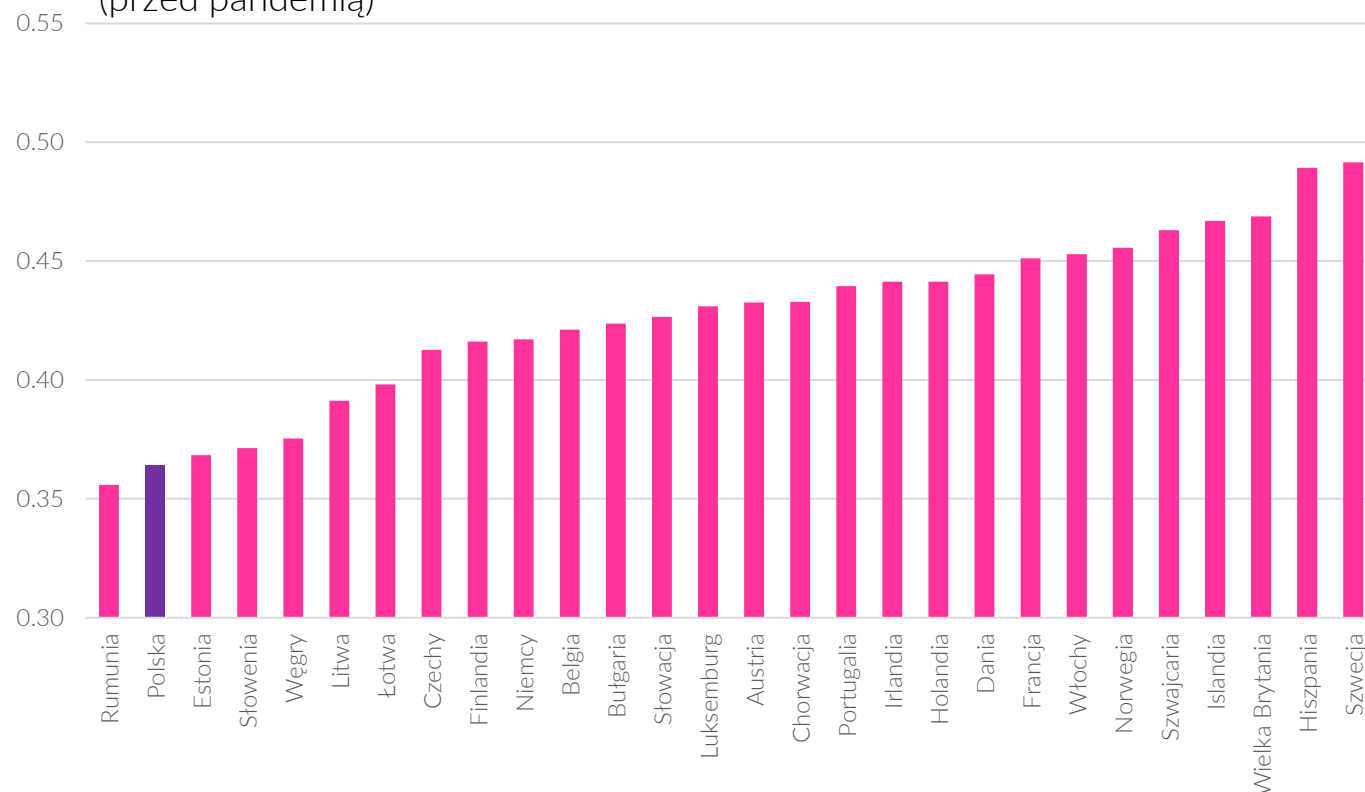

W PL było niskie ryzyko zakażenia w pracy

- W zależności od struktury gospodarki, pracownicy w danym kraju mogą być bardziej albo mniej narażeni na zarażenie w miejscu pracy. Przykładowo: w gospodarce, której mało osób pracuje w zawodach wymagających kontaktu z ludźmi, ryzyko zarażenia jest niskie.
- Poza tym, kraje różnią się co do tego, jak wykonuje się w nich poszczególne zawody, bo tę samą pracę można różnie organizować.
- Na podstawie deklaracji pracowników o tym, jak wygląda na co dzień ich praca, można oszacować, jak w poszczególnych krajach kształtowało się ryzyko zakażenia w miejscu pracy jeszcze przed pandemią.
- **Przed pandemią występowały znaczne różnice w częstości kontaktów społecznych w różnych zawodach oraz krajach. W Polsce narażenie na zarażenie w miejscu pracy jest przeciętnie niskie z dwóch powodów:**
 - nawet w zawodach o podwyższonym ryzyku zarażenia, mamy przeciętnie mniej kontaktów niż np. Włochy lub Francja,
 - a w zawodach o wysokim narażeniu pracuje nieco mniej osób niż przeciętnie w innych krajach UE.
- Metoda ta była przydatna podczas pierwszej fali COVID-19, lecz stała się mniej odpowiednia w miarę postępu pandemii, gdyż wzorce zachowań i kontaktów w miejscu pracy znacznie się zmieniły. Dlatego w D+ ponowiliśmy pytania o kontakty w miejscu pracy w kwietniu 2020 r. oraz prawie rok później, czyli w lutym 2021 r.

Narażenie na zakażenie w miejscu pracy
(przed pandemią)

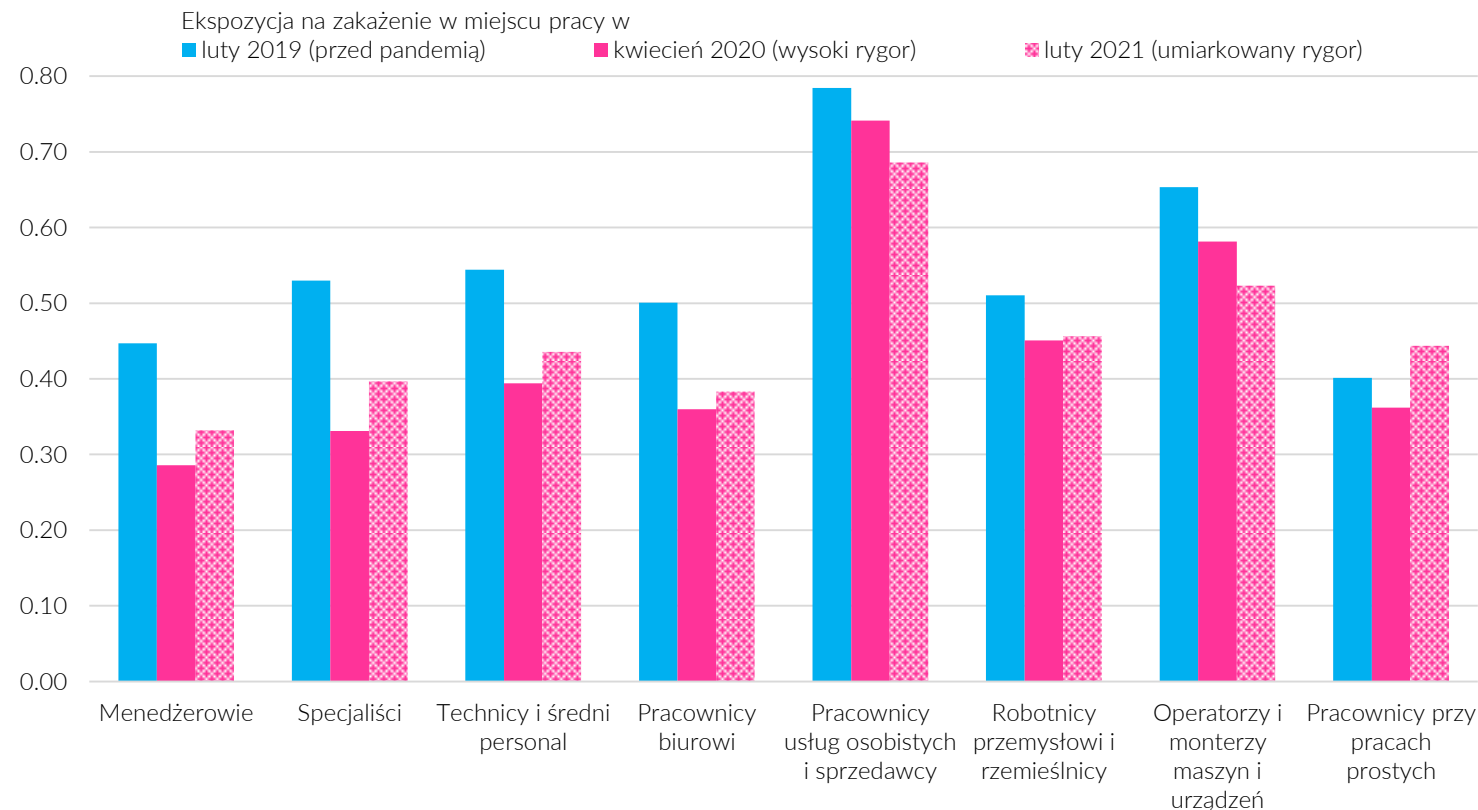

Wskaźnik ekspozycji na zarażenie w miejscu pracy [opracowany przez Piotra Lewandowskiego](#) wyraża poziom narażenia od 0 do 1 (wyższa wartość to wyższe ryzyko zarażenia). Wskaźnik ten uwzględnia różnice w częstości kontaktów społecznych pomiędzy pracownikami w różnych zawodach, a także pomiędzy pracownikami w tych samych zawodach w różnych krajach; bazuje na danych ankietowych pochodzących sprzed pandemii.

Nierówny spadek narażenia w pracy

- **W pierwszej fazie pandemii ekspozycja na zarażenie w pracy znacznie zmalała, zwłaszcza w pracy biurowej.** W kwietniu 2020 r., tj. w okresie najsilniejszych restrykcji w Polsce, ludzie zachowywali dużą ostrożność w kontaktach międzyludzkich w pracy, a ekspozycja na zarażenie znacząco zmalała w porównaniu do okresu sprzed pandemii.
- Ekspozycja na zarażenie zmalała najsilniej wśród osób wykonujących pracę w biurach, zwłaszcza wśród menedżerów, specjalistów oraz personelu średniego szczebla, czyli w zawodach wykonywanych głównie przez osoby z wyższym wykształceniem.
- **W kolejnych fazach pandemii ekspozycja na zarażenie wśród pracowników rosła.** Te wzrosty dotyczyły szczególnie pracowników w biurach, choć nadal ich ekspozycja dziś jest niższa niż była przed pandemią. Ekspozycja na zarażenie pozostała najwyższa wśród sprzedawców, pracowników usług oraz przemysłu.
- Po roku pandemii ekspozycja na zarażenie w miejscu pracy wzrosła wśród pracowników wykonujących prace proste, w porównaniu do poziomu sprzed pandemii.

Wskaźnik ekspozycji na zarażenie w miejscu pracy [opracowany przez Piotra Lewandowskiego](#) wyraża poziom narażenia od 0 do 1 (wyższa wartość to wyższe ryzyko zarażenia). Wskaźnik ten uwzględnia różnice w częstotliwości kontaktów społecznych pomiędzy pracownikami w różnych zawodach, a także pomiędzy pracownikami w tych samych zawodach w różnych krajach; bazuje na danych ankietowych pochodzących sprzed pandemii.

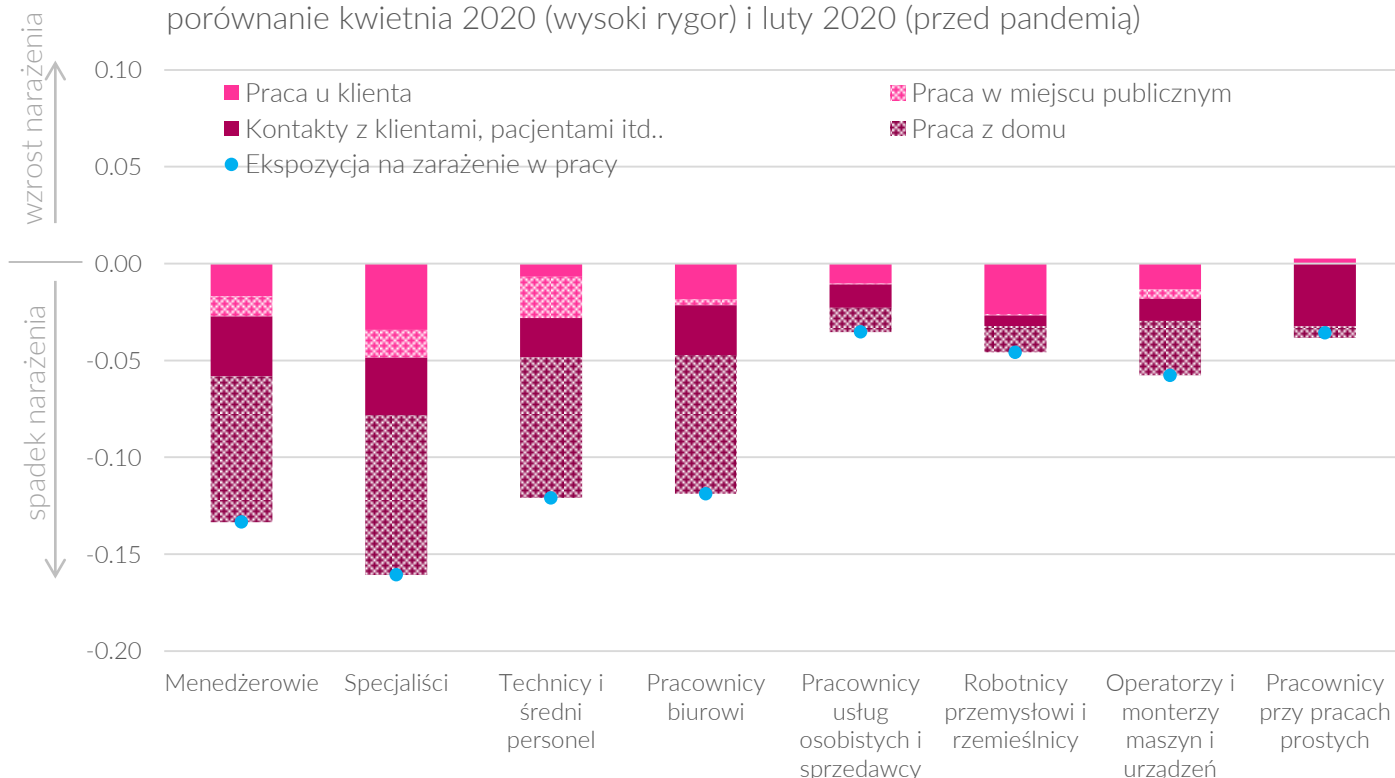
DIAGNOZA | plus

Kwiecień 2020: ↓ narażenia, ale nierówny

Podczas lockdownu wiosną 2020, poziom narażenia na zarażenie obniżył się w najmniejszym stopniu wśród pracowników usług osobistych i sprzedawców, oraz wśród pracowników przy pracach prostych

- Narażenie na zarażenie spadło najbardziej wśród pracowników biurowych o wysokich umiejętnościach, ponieważ częściej niż inni pracownicy mogli pracować z domu. Tę grupę jeszcze przed pandemią charakteryzowało relatywnie niskie narażenie na zakażenia przenoszone przez kontakty w pracy z innymi ludźmi.
- W najmniejszym stopniu poprawiła się sytuacja pracowników sprzedaży oraz usług osobistych, którzy także przed pandemią byli w największym stopniu narażeni na takie zakażenia. W pierwszych miesiącach pandemii tylko nieznacznie spadła tej grupie częstotliwość pracy u klienta oraz kontakty w miejscu pracy. Kluczowy był jednak brak możliwości pracy z domu.
- Specjaliści i menedżerowie rzadziej w porównaniu do innych grup zawodowych mieli kontakt z klientami oraz rzadziej pracowali w siedzibie klienta.
- Ekspozycja pracowników wykonujących prace proste również nieznacznie spadła, głównie przez obniżoną częstość kontaktów z klientami.
- Od pierwszej fali D+ wskazywaliśmy, że [zaledwie co drugi pracownik miał w praktyce możliwość pracy z domu nawet w okresie największych restrykcji](#).

Zmiana narażenia na zakażenie w pracy: porównanie kwietnia 2020 (wysoki rygor) i lutego 2020 (przed pandemią)

Wkład poszczególnych czynników do zmian ekspozycji na zarażenie w poszczególnych grupach zawodowych. Wskaźnik wyraża poziom narażenia od 0 do 1 – wyższy poziom to wyższe ryzyko zarażenia.

DIAGNOZA | plus

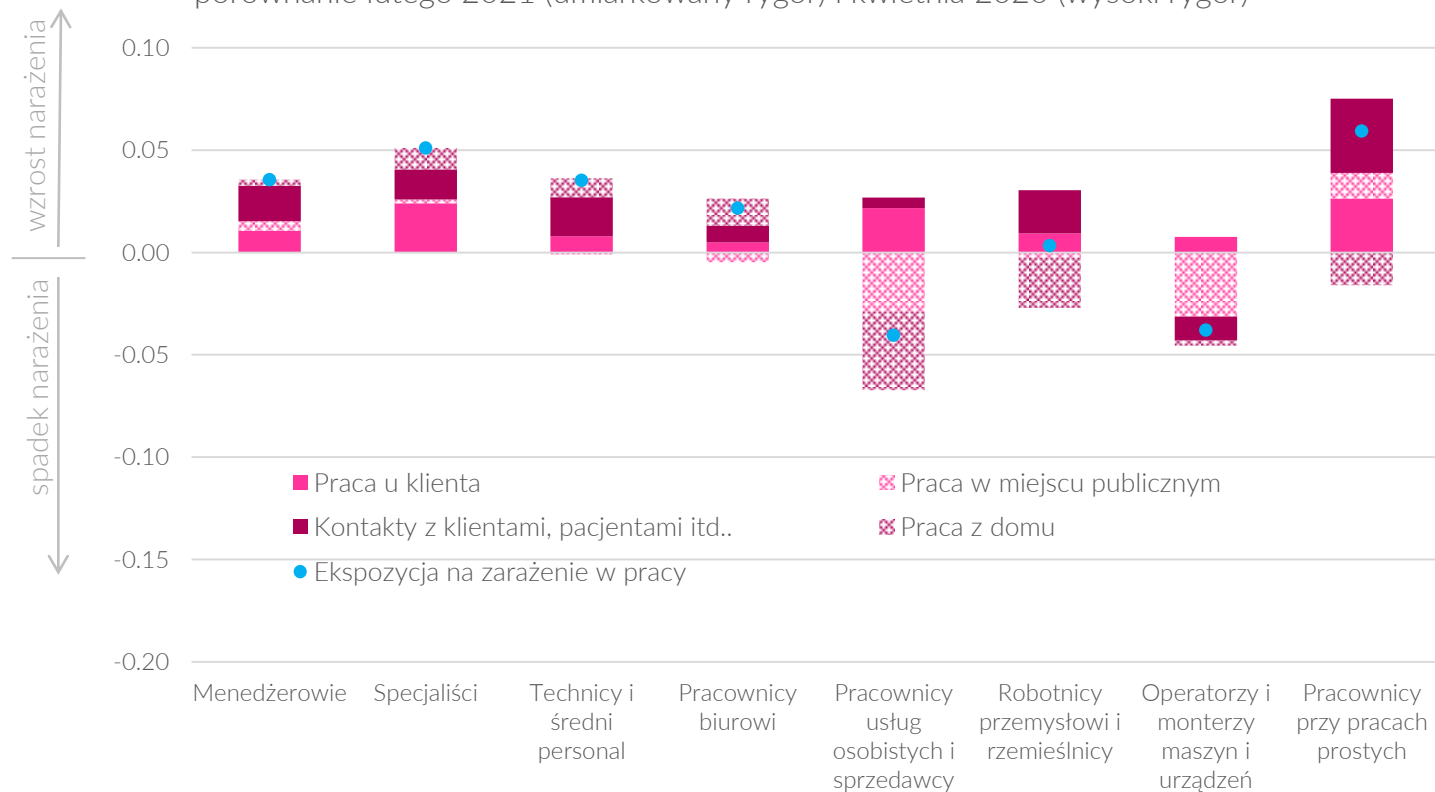
Luty 2021: wzrost narażenia dla wielu

Między kwietniem 2020 r. a lutym 2021 r., ekspozycja na zarażenie zwiększyła się w większości zawodów, podobnie jak częstość kontaktów.

Wzorce kontaktów społecznych w miejscu pracy częściowo wróciły do stanu sprzed pandemii:

- Menedżerowie i specjaliści zwiększyli częstość kontaktów z klientami, natomiast częstość pracy z domu pozostała mniej więcej na poziomie z 2020 r.
- Narażenie na zarażenie w pracach prostych wzrosło w stosunku do poziomu sprzed pandemii, ponieważ wzrosła częstość pracy z klientem oraz w siedzibie klienta.
- Ekspozycja na zarażenie pracowników sprzedaży i usług zmalała z powodu zmniejszonej częstości pracy w przestrzeni publicznej – głównie przez fakt, że wiele sklepów, restauracji, galerii handlowych czy stadionów pozostało zamkniętych.

Zmiana narażenia na zakażenie w pracy: porównanie lutego 2021 (umiarkowany rygor) i kwietnia 2020 (wysoki rygor)

Wkład poszczególnych czynników do zmian ekspozycji na zarażenie w poszczególnych grupach zawodowych. Wskaźnik wyraża poziom narażenia od 0 do 1 – wyższy poziom to wyższe ryzyko zarażenia.

DIAGNOZA |
plus

Luty 2021: ↑ osób w pracy ↓ czasu w domu

- W lutym 2021 r. obowiązujące obostrzenia były tylko nieznacznie mniej restrykcyjne niż w kwietniu 2020 r., a dzienna liczba zachorowań wielokrotnie wyższa. Mimo to, w znacznie mniejszym stopniu ograniczyliśmy mobilność.
- Pierwszy lockdown w Polsce wprowadzono w połowie marca 2020 r., kiedy liczba zachorowań utrzymywała się poniżej 100 przypadków dziennie. Według [Oxford COVID-19 Government Response Tracker](#), zastosowane wówczas obostrzenia były „raczej surowe” na tle innych krajów. W kwietniu 2020 r. znacznie wzrósł czas spędzany przez ludzi w domach i spadł odsetek osób chodzących do pracy, co pokazują [Google Mobility Trends](#).
- W lutym 2021 r. obostrzenia były mniej surowe niż wiosną 2020 r., choć wciąż według [Oxford COVID-19 Government Response Tracker](#) poziom zastosowanych restrykcji pozostawał relatywnie wysoki na tle innych krajów. Pomimo znacznego wzrostu liczby zachorowań, zachowywaliśmy się zupełnie inaczej niż przed rokiem:
 - mniej czasu niż podczas pierwszej fali pandemii spędzaliśmy w domach;
 - znacznie częściej niż podczas pierwszej fali pandemii uczęszczaliśmy do pracy.

Na podstawie danych [Google Mobility Trends](#) i [Oxford COVID-19 Government Response Tracker](#).

DIAGNOZA | plus

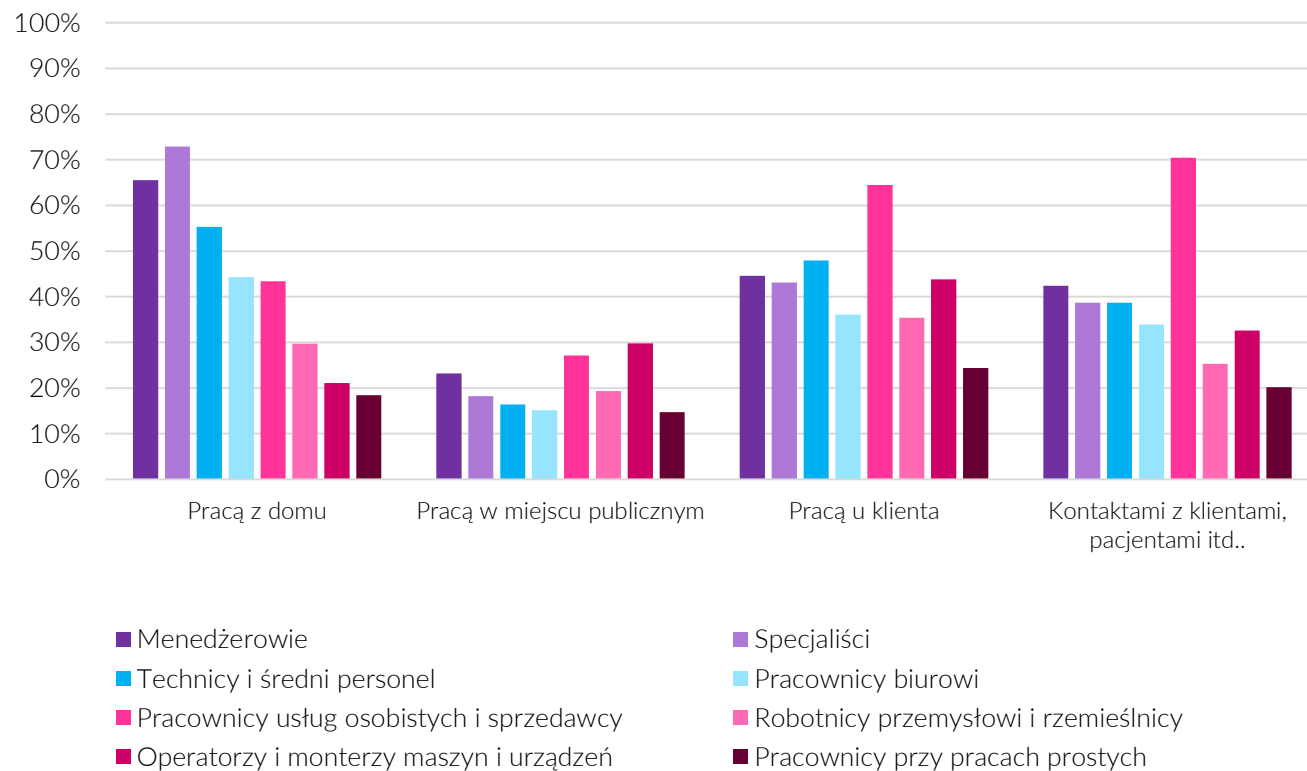
Ważna praca z domu i unikanie pracy z klientem

Dzięki danym D+, możemy też przeanalizować różnice między zawodami na poziomie indywidualnym, uwzględniając wpływ takich czynników jak wiek, płeć czy poziom wykształcenia.

W lutym 2021 r., różnice w ekspozycji na zarażenie w miejscu pracy są głównie związane z możliwością pracy z domu i unikania pracy z klientem.

- menedżerowie i specjaliści dużo częściej niż inne grupy zawodowe pracowali z domu;
- operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń oraz pracownicy przy pracach prostych najrzadziej pracowali z domu;
- pracownicy sprzedaży i usług znacznie częściej niż pozostałe grupy zawodowe regularnie pracują w siedzibie klienta (prawdopodobnie ma to związek z dostawami do domu) oraz mają kontakt z klientami.

Szansa, że w lutym 2021 r. praca w danym zawodzie cechuje się:

Oszacowania na wykresie uwzględniają fakt, że w poszczególnych zawodach pracownicy różnią się m.in. wiekiem, płcią i poziomem wykształcenia a także województwem zamieszkania, i wielkością miejscowości. Na wykresie prezentujemy wyizolowaną rolę wykonywanego zawodu.

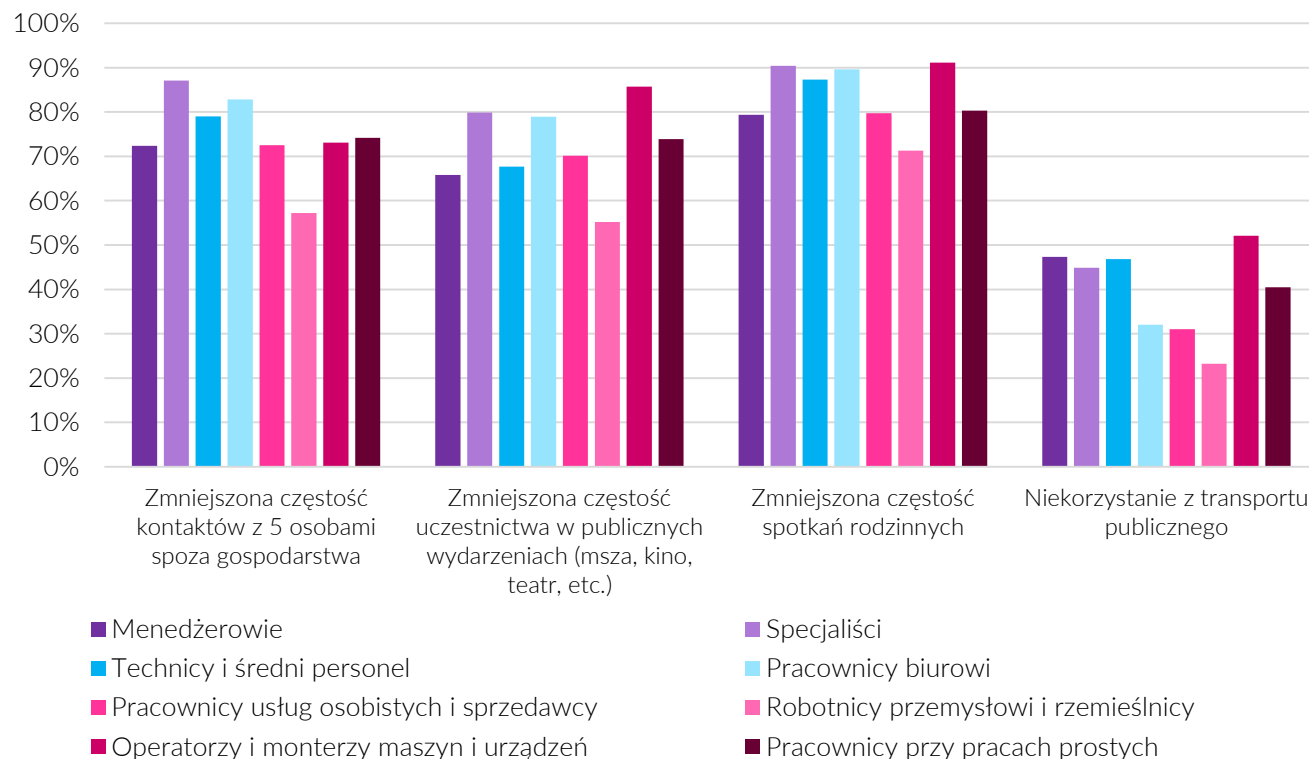
Bardzo ograniczamy kontakty prywatne

Generalnie większość z nas bardzo ograniczyła kontakty z innymi ludźmi. Jedynym wyjątkiem od tej zasady jest poleganie na transporcie publicznym, co w dużym stopniu wynika najprawdopodobniej z braku alternatyw.

Między zawodami występują znaczące różnice we wzorcach prywatnych interakcji oraz dojazdu do pracy

- Menedżerowie i specjaliści znacznie częściej nie używają w ogóle transportu publicznego niż pracownicy biurowi i pracownicy usług;
- Menedżerowie są mniej skłonni do ograniczenia częstości kontaktów z rodziną oraz prywatnych interakcji (w porównaniu do czasów sprzed pandemii). Prawdopodobnie ich zmniejszone narażenie na zarażenie w pracy sprawia, że są znacznie mniej skłonni do ograniczenia kontaktów z rodziną i innych prywatnych interakcji.
- Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy są także mniej skłonni ograniczyć kontakty z rodziną i inne kontakty prywatne. Wprawdzie narażenie na zarażenie w miejscu pracy tej grupy zmalało podczas pandemii - co może skutkować subiektywnym poczuciem obniżonego ryzyka - lecz wciąż pozostaje ono relatywnie wysokie w porównaniu do innych grup zawodowych.

Prawdopodobieństwo, że pracownicy w danym zawodzie stosują następujące strategie obniżenia ryzyka zarażenia:

Oszacowania na wykresie uwzględniają fakt, że w poszczególnych zawodach pracownicy różnią się m.in. wiekiem, płcią i poziomem wykształcenia a także województwem zamieszkania, i wielkością miejscowości. Na wykresie prezentujemy wyizolowaną rolę wykonywanego zawodu.

DIAGNOZA |
plus

Jak zmniejszać ryzyko zarażenia w pracy?

Wypłata zasiłku chorobowego przez ZUS w wysokości 100% wynagrodzenia w przypadku zachorowania na COVID-19, niezależnie od formy pracy i umowy

Obecnie zasiłek chorobowy wynosi 80% wynagrodzenia, a za trzy pierwsze dni płaci pracodawca. Co więcej, zwolnienie chorobowe nie jest gwarantowane osobom, które deklarują, że mogą pracować z domu. Pracownicy o niskich dochodach lub obawiający się o swoje stanowisko mogą wciąż przychodzić do pracy (lub być do tego zmuszonym), nawet jeśli stwierdzono u nich COVID. Ponadto, osoby pracujące na własny rachunek mają prawo do zasiłku jeśli odprowadzały składki przez 90 dni. Liczba osób pracujących na własny rachunek w Polsce rośnie. Samozatrudnieni bez gwarancji zasiłku chorobowego są często ekonomicznie zmuszeni, by pracować mimo choroby. W przypadku stwierdzenia COVID, zasiłek chorobowy powinien wynosić 100% wynagrodzenia, powinien być wypłacany wszystkim osobom (także tym na umowach cywilnoprawnych) i powinien w całości być pokrywany przez ZUS.

Zapewnienie miejsca do izolacji chorym

Stopień przeludnienia gospodarstw domowych w Polsce jest stosunkowo wysoki: w 2019 wynosił 38%, czyli ponad dwa razy więcej niż średnia unijna (17%). Transmisje wśród członków rodziny to jeden z głównych kanałów rozpowszechniania się koronawirusa. Puste hotele czy akademiki mogą zostać zaadaptowane na pomieszczenia służące kwarantannie chorych. Władze powinny zachęcać chorych, którzy nie mogą w inny sposób odizolować się od członków rodziny, do korzystania z takiej możliwości.

Dostęp do darmowych testów dla osób z symptomami oraz wszystkich członków ich gospodarstw domowych powinien zostać rozszerzony

Ograniczony dostęp do darmowych testów znacznie obniża możliwość przetestowania osób bez symptomów lub z łagodnymi symptomami. Kwarantanna bez możliwości wykonania testu zniechęca osoby zakażone do raportowania kontaktów związanych z pracą. 21-dniowa kwarantanna dla wszystkich członków rodziny bez ich testowania znacznie obniża skłonność do zgłaszania się do lekarza chorego członka rodziny.

DIAGNOZA |
plus

Jak zrobiliśmy to badanie?

Badanie poziomu kontaktów społecznych jest niezbędne do zrozumienia transmisji chorób zakaźnych przenoszonych drogą kropelkową lub przez bliski kontakt, takich jak COVID-19. [Interakcje w miejscu pracy stanowią większość kontaktów społecznych wśród osób w wieku produkcyjnym](#). Potwierdziły to także badania sprzed pandemii w oparciu o [fantastyczny eksperyment społeczny z Wielkiej Brytanii](#).

[Piotr Lewandowski](#) opracował metodę mierzenia ekspozycji na zarażenie w miejscu pracy wykorzystując sześć wskaźników opartych na:

- kontakt z chorobami lub infekcjami (na podstawie danych O*NET, Occupation Information Network – O*NET)
- fizyczna bliskość w miejscu pracy (O*NET)
- kontakt z klientami, uczniami lub pacjentami (na podstawie danych European Working Condition Survey – EWCS oraz analogicznie D+)
- wykonywanie pracy w przestrzeni publicznej (EWCS, D+)
- wykonywanie pracy w siedzibie klienta (EWCS, D+)
- brak możliwości pracy z domu (EWCS, D+)

W ramach piątej fali D+ zapytaliśmy uczestników o kontakty w miejscu pracy. Ankietowani odpowiedzieli na te pytania w odniesieniu do lutego 2021 r., a także (retrospektywnie) do lutego 2020 r. (czyli przed pandemią), oraz w kwietniu 2020 r. (tj. podczas okresu najsilniejszych restrykcji).

Aby zmierzyć popularność pracy z domu, użyliśmy danych z pierwszej fali D+, a także danych z realizowanego przez GUS Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności za 2019 r. Pozwoliło nam to oszacować, jak poziom ekspozycji na zarażenie w miejscu pracy zmieniał się podczas pandemii.

	D+	Badania ankietowe GUS
Próba	25 000 i rośnie	100 000
W wieku 18-65	~90%	~45%
Okres, którego dotyczą dane	20-26 IV, 22-28 VI, 24-30 VIII, 24-30 XI, 20.II-27.II	1 IV – 30 VI, 1 VI-30 IX, 1 XI-31 XII
Publikacja	28 V, 20 VII, 6 X, 27 XI, 10 III	25 VIII, 25 XI, 25 III
Zbieranie danych w pandemii i publikacje	co dwa miesiące	co kwartał
Czas od zebrania danych do publikacji	10 dni	60 dni
Dane do analiz	Dostępne za darmo i (prawie) natychmiast	Dostępne odpłatnie i z wielomiesięcznym opóźnieniem

w
e
t

| diagnoza.plus
| badanie@diagnoza.plus
| 799 012 202

